

Народному музею історії НТУ "ХПІ", що одержав це почесне звання в 1981 році - 30.

Відкрився він 29 грудня 1972 року, першим його директором стала Лариса Іванівна Змієва. А з 1978 року, майже 30 років музей очолювала Віра Володимирівна Акімова - досвідчений музейний працівник, професіонал, учасник Великої Вітчизняної війни, людина інтелігентний і комунікабельний. Узагалі ж нашому музею з кадрами щастило завжди. Люблять свою справу, віддають йому багато щиросердечних сил головний хоронитель фондів Ангеліна Веонорівна Ігнатченко і технічний секретар Віра Андріївна Пирожкова.

Так уже повелося, що відношення до нашого музею з боку керівників вузу завжди було дбайливим і чуйним. Вони розуміли, що саме тут студенти і викладачі доторкаються до історії політехна, стають її живими свідками, емоційно сприймаючи кожен безцінний експонат. Це допомагає їм відчувати свою приналежність до великого організму, назва якому - ХПІ. І ціль у музею завжди була одна - на прикладі досягнень політехніків виховувати в молоді почуття гордості за свій, перший в Україні, технічний вуз.

Кожен день співробітників музею наповнений зовні непомітними, але такими важливими зусиллями "продовжити зв'язок часів", не дати обірватися пам'яті поколінь. За ці роки вони зібрали сотні рідкісних і унікальних рукописних матеріалів, книг, написаних у різний час людьми, що збільшили славу великого Харківського політехнічного. Це двічі Герой Соціалістичної Праці, лауреат Ленінської і Державної премії УРСР, академік АН УРСР, відомий авіаконструктор А. Г. Івченко, Герой Радянського Союзу, спеціальний кореспондент газети "Правда" С. А. Борзенко, Герой Соціалістичної Праці, чотирижиди лауреат Державної премії СРСР, видатний радянський конструктор танків Жозеф Котин і багато інших. Експозицію музею прекрасно доповнює галерея портретів 86 видних вчених і більш 100

лауреатів Державної премії в області науки і техніки, багато з яких працюють в університеті і зараз, погруддя засновника і першого директора інституту професора В. Л. Кирпичьова.

А чого коштує багатий матеріал про наукові школи, заснованих в інституті і отриманих визнання за рубежом! Тут цікаво усе - і науково-технічні досягнення великих учених, і матеріали, що стосуються їхнього особистого життя. Ну, де, скажіть, ви ще довідаєтеся, що один з перших ректорів ХПІ П.М. Мухачев малював не гірше маститих художників? Чи що, будучи студентом, Гнат Хоткевич, що став згодом відомим композитором, мистецтвознавцем, істориком, етнографом, що написав більш 200 повістей, романів, п'єс, літературно-критичних і мистецтвознавчих статей, створив класичні добутки (ноти зберігаються в музеї) народної музики, а потім став засновником першого самодіяльного українського театру в ХПІ. І що на основі історичних документів нашого музею письменники В. П. Плачинда й А. А. Чеканов випустили свої книги, у яких розповідають про долі В. Л. Кирпичьова і видатного вченого професора Н. Д. Пильчикова?

У 1985 році по проекту члена Союзу художників України Н. І. Глушича в музеї була проведена корінна перебудова. В експозицію була внесена велика кількість нового документального і мового матеріалу.

У цій статті неможливо описати, навіть згадати всі експонати, реліквії, що зберігаються в нашому музеї, їх біля дев'яти тисяч, з яких дві тисячі - оригінали. Так у цьому і немає особого нестатку. Просто потрібно прийти сюди та усі побачити своїми очима. Але про деякі експонати мовчати просто не можу. Наприклад, про запис голосу Левитана, що озвучує наказ Головнокомандуючого Сталіна про узяття Харкова і Берліна. Чи про комплекти документів і нагород видатних вчених-політехніків, що були ректорами ХПІ - Героя Соціалістичної Праці професора М. Ф. Семко, професорів Н. Ф. Киркача і Ю. Т. Костенко, двічі лауреата Державної премії, лауреата Ленінської премії професора І. В. Рижкова, Героя Соціалістичної Праці, лауреата Державної премії СРСР, академіка В. І. Атрощенко, лауреата Державної премії професора Л. С. Палатника і багатьох інших.

Недавно НТУ "ХПІ" святкував своє 120-річчя. До цієї дати кафедра політичної історії випустила цикл книг про історію і досягнення вузу. Неоціненну допомогу в підборі матеріалу, що раніш ніде не публікувався, зробили і працівники музею.

Щороку разом зі своїми викладачами сюди приходять першокурсники, щоб одержати уявлення про вуз, у який вони поступили. Після двох годин цікавої, а головне, дохідливої, розповіді екскурсовода тут же деякі завідувачі кафедрами вручають їм студентські квитки. А потім багато студентів на основі історичних документів, що зберігаються в музеї, пишуть реферати і наукові доповіді по історії рідного вузу, з якими виступають на семінарах і наукових конференціях.

На семінарі працівників музеїв вузів Харкова, що відбувся два роки тому в нашому університеті, багато говорилося про виховання інженерів третього тисячоріччя, що повинні бути не тільки фахівцями, але і людьми духовно багатими і висококультурними. Сумно, але викладачі часто скаржаться, що студенти, м'яко говорячи, не знають історії свого рідного краю. І всі частіше ми бачимо здивовані, допитливі погляди першокурсників, їхні безпосередні вигуки в нашому музеї: "Нічого собі, а що, це правда?".

Але екскурсії - це, так сказати, видима "частина айсберга". А скільки повсякденної, менш помітної відвідувачам музею роботи! Потрібно щорічно поповнювати колекцію експонатів, готувати екскурсії (тільки за останні два роки музей відвідало більш восьми тисяч чоловік, з них півтори тисячі - іноземці). А ще вони не відмовляють у методичній допомозі колегам (деякі з них проходять тут стажування), підбирають матеріал для здобувачів і аспірантів спеціальності "Історія науки і техніки", для створення фільмів про Л. М. Мациевича, Л. Б.

Красина, Н. Д. Пильчикова, Г. Хоткевича (теле- і кіностудії "Книга рекордів Харкова", "Перша столиця", "УТ-1", "Інтер"). І бібліотека університету, і наша газета "Політехнік" тісно співробітничать з цим маленьким, але дуже дружним колективом.

І по справі, і просто поспілкуватися сюди частенько заходять ветерани Великої Вітчизняної, випускники різних років. Наприклад, на тематичні виставки, що проводяться тут досить регулярно. Разом зі студентами співробітники музею ведуть і розшукову роботу. Тільки за останні 3 роки знайдені імена 7 студентів, що загинули на війні і про долю яких раніш не було відомо, установлені прізвища 6 випускників вузу, що стали Героями Радянського Союзу. За допомогою ветеранських організацій університету і Київського району працівники музею беруть участь в організації в НТУ "ХПІ" святкування Дня Перемоги, Дня захисника Батьківщини.

Тепер про нагороди. У 1989 році наш музей став переможцем Всесоюзного огляду вузівських музеїв і нагороджений Почесною грамотою, а в 1995-м Рада ректорів Харкова, обласний комітет профспілкової організації працівників освіти і науки, Рада міської організації ветеранів України нагородили музей дипломом 1 ступеня.

За 30 років музей історії НТУ "ХПІ" відвідало близько 110 тисяч чоловік, це гості не тільки з України, але і із-за кордону. Погодьтеся, цифра вражаюча. Час від часу в різних науково-популярних виданнях з'являються матеріали, авторами яких є співробітники музею історії НТУ "ХПІ". Це збірник наукових статей "Збереження пам'яток науки і техніки в музеях: історія, досвід, перспектива", "Вісник Українського товариства охорони пам'яток історії та культури", матеріали 1-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції "Український технічний музей: історія, досвід, перспективи" і в інших популярних виданнях. Співробітників нашого музею нерідко запрошують виступити на радіо і телебаченні...

На черговій екскурсії один студент із гордістю вимовив: "Як здорово, цей професор читав у нас лекції. Коли-небудь я розповім про це своїм дітям!". А може, його майбутні діти самі придуть у музей історії НТУ "ХПІ"? Їм буде на що подивитися!

Довгих років тобі, наш музей, славної і багатой подіями історії.

Сайт музею